

Ta praksa je bila za oblastva in opravičene cerkvene organe zelo prijetna, ker se jim ni bilo treba brigati za težkoče, ki se pojavljajo pri vsaki razdelitvi posestva, ampak so prepustili poizvedbe po velikosti in donosu odkupljenih delov in po načinu, kako naj se bera razdeli, raje posestniku.

Tej krivični praksi je napravilo upravno sodišče l. 1900 konec z razsodbo, da ob prodaji ali razkosanju posestva niso solidarno zavezani vso bero odrajtovati oni, ki so si posamezne kose tega posestva pridobili.¹⁾

Iz te razsodbe sledi jasno, da so sedanji lastniki posameznih kosov prejšnjega posestva dolžni bero odrajtovati pro rata parte, torej le toliko, kolikor odgovarja pridobljenemu delu. Ker pa opravičenec zahteva celo bero slej kot prej in ker se je ne more več enemu posestniku naložiti, je postalo potrebno v slučaju delne ali celotne odprodaje posestva tudi bero primerno razdeliti.

Kako naj se to zgodi? Praksa je tu šele v poveljih in silno različna.

(Dalje prihodnjič.)

Prednačrt pa najnovejša vladna predloga za preosnovno kazenskega prava.

Spisal dr. Metod Dolenc.

Kakor je znano, je prednačrt za preosnovno kazenskega prava — govorimo na kratko o enem, mislimo oba skupno — ki je izšel leta 1909 brez avtorjevega imena prosto »aus der k. k. Hof- und Staatsdruckerei« — delo komisije, sklicane od justičnega ministrstva, ali pravzaprav, kar se tiče izvedbe glavnih, od komisije ustanovljenih načel, delo poročevalcev v komisiji, ki se pa kakor taki tudi niso javno priznali. Jutično ministrstvo je ob izdaji prednačrta izrecno poudarilo, da se z določbami prednačrta povsem ne identificira.

Sedaj po 3. letih, ko se je teorija že dovolj pečala z našim, pa tudi z drugimi prednačrti sosednjih držav, je izdalo justično mini-

¹⁾ Upr. sod. z dne 9. junija 1900 št. 4150 B 14.308.

strstvo samo svoj načrt in ga predložilo parlamentu kakor v l a d n o p r e d l o g o za preosnovno k a z e n s k e g a zakonika in sorodnih zakonov ter za novelo h k a z e n s k e m u p r a v d n e m u r e d u. (št. 90, k 90., 91., 92., 93., 94., 95. prilogi k stenograf. zapisniku gosposke zbornice, XXI. sesija). Izpremembe na prednačrtu so v istini presenetljivo mnogobrojne. Samo maloobsežni prednačrt za zakon o varstvu zasebne prostosti in hišne pravice, pa za zakon, s kojim naj se uvodni zakon h kaz. pr. r. izpremeni, obdrži ta prvotno obliko. Ministrstvo samo je izdelalo posebno brošuro storjenih izprememb,¹⁾ sestavljeno kaj praktično in pregledno; na pol strani je besedilo prednačrta, na drugi polovici novo besedilo, izpremenjeni izrazi in stavki so debelo tiskani, izpustitve nakazane in sl. v. Ni treba šele poudarjati, kako srečno se je s tem študij vladne predloge olajšal in pospešil.

Izpremembe so j e z i k o v n e i n s t v a r n e. Jezik prednačrta je bil mestoma zelo trd, slog tu pa tam zveržen, izražanje ponekodi tipično napak. V tem oziru je vladna predloga boljša; dobro se čita in lahko jo umejo tudi nepravniki.

V s t v a r n e m o z i r u naj označimo v naslednjih vrsticah na kratko nekaj načelnih razlik, predvsem o s p l o š n e m d e l u n o v e g a k a z e n s k e g a z a k o n i k a po vladni predlogi, iz katerega spoznamo pač duh, ki preveva celo delo. Da bi se spuščali v teoretična razmišljanja, ne kaže; teorije, ki jih je že za celo knjižnico, se druga drugo strašno učeno pobijajo, za praktično obliko zakonika pa imajo le posredni pomen. Življenje zahteva praktičnih kompromisov.

Temeljna tendenca prednačrta je bila: prvič, modernizirati kazensko pravo, ne da bi se mu odtegnilo značilno avstrijsko obiležje doslejšnjega prava; drugič, varovati in še podkrepiti avtoriteto zakona napram — sodnikom. Ta temelj ostane, na njem gradi tudi vladna predloga kazenski zakonik. Tudi glede pojmovanja o k r i v d i in kazni ni videti nobenih izprememb. Zato ostane tudi pri ostro začrtani opredelbi pojma o p r i š t e v i t o s t i na ta način, da se naštejejo vsi dušni stani, ki ustanovljajo neprištevitost. Samo

¹⁾ Zusammenstellung der Änderungen, welche die Regierungsvorlage zur Reform des Strafgesetzes gegenüber den im Jahre 1909 veröffentlichten Entwürfen aufweist, Wien Juli 1912. Aus der k. k. Hof- und Staatsdruckerei (76 strani).

zmanjšana prištevitost — nemška beseda »Zurechnungsfähigkeit« logično ne ustreza izrazu, ker je posel »des Zurechnens« stvar sodnika, ne pa obdolženca-storilca — je dobila v sistemu novo mesto, pa tudi nov pomen. Prišla je med olajševalne okolnosti. Prištevitost je pač prištevitost, čeprav je dana v manjši meri! Kakor se vidi, je misel našega starega zakonika obveljala, ker je še vedno — pravičnejša.

Starega zakonika se tesno oprijemljejo tudi izpremembe, odnosno izpopolnitve vladne predloge glede zlobnega namena: eventualni zlobni namen — naj se zopet oživi! Mnogim teoretikom to ne bode prijalo, ali praksa bi pač težko izhajala brez njega. Tudi določbe o kaznivosti poskusa na splošno nesposobnem predmetu in s sploh nepripravnimi sredstvi so se v vladni predlogi zelo približale staremu zakoniku. Po sedanjih praksi velja skoro neoporečno, čeprav ne neoporečno — objektivna poskusna teorija. V prednačrtu ni imela pravih tal, v vladni predlogi je zopet — ustoličena, le s pristavkom, da je tudi nesposobni poskus kaznovati, ako je bilo naključje ali zmeta povod, da se je storilec poslužil nepripravnega sredstva, ali da se je poskusil na nesposobnem predmetu.

Glede kazenskih sredstev — kazni in zavarstvenih sredstev — ostane skoro vse tako, kakor po prednačrtu; le glede denarne globe naj dobimo izpremembo. Sodišče naj bi smelo obsojencu dovoliti, da odsluži denarno kazen, bodisi celo, bodisi delno, ako se ne da izterjati, — s prostim delom za državo, deželo, okraj, občino, seveda, ako je o času zaprositve prilika za tako delo. Podlaga za zaračunjenje bodi navadna cena storjenega dela, mezda. Ta določba je našla hudih nasprotnikov, ki so se z raznimi nasprotujočimi pomisleki oglasili. Nam se pa zdi, da je socialnopolitično prav srečna in priporočljiva, ker je vendar čisto prav, da se revežu, ki denarja za globo ne spravi skupaj, da možnost, da svoje revščine ne plača z difamujočo odtegnitvijo prostosti! Stvar sodnikov bodi, da ne bodo tega sredstva uporabljali krivo, ampak v smislu socialne umestnosti.

Razširjena je tudi uporaba pogojne odpustitve kazni, ki jo mora sodišče vedno soglasno skleniti, in pa dobrota rehabilitacije. Preskusna doba pri odpustitvi kazni znaša 2—5 let; ako se je obsojenec obnesel, mu je kazen odpuščena. Ta inštitut naj se seveda uporablja le pri lažjih prekrških zakona in v prvi vrsti pri

mladostnikih, po vladni predlogi pa je tudi pri odraslih dopusten. Izjednačenje določil o pogojni odpustitvi kazni in o rehabilitaciji za vse obsojence, je zelo razveseljiva izprememba; povsem nelogično se namreč zdi, da naj se ta dva inštituta, osobito še rehabilitacija uporabljata še za tiste obsojence, ki so en dan manj kakor 18 let stari, za one, ki so en dan nad to dobo živeli pa — ne!

Tudi določbe glede časovne in krajevne veljave kazenskega zakonika kažejo nekaj izrememb. Korekture sicer v motivih niso utemeljene, ali so umestne. Ni nam bilo razumljivo, zakaj je prednačrt n. pr. za tuzemca, ki je v inozemstvu storil anarhistično hudodelstvo, ustanovil boljši položaj glede kaznjivosti, kakor za onega tuzemca, ki je v inozemstvu zakrivil kak pregrešek zoper varnost listinskega prometa; ali, zakaj naj bi se inozemca, ki je v inozemstvu zakrivil hudodelstvo kupčije z dekleti, moralo vsakokrat in na vsak način tudi pri nas kaznovati — spričo realnega principa?! Popravki so, kakor rečeno, dobri, le žal, da so ostale določbe glede krajevne veljave kazenskega zakonika še vedno tako gostobesedne, kakor prav v nobenem drugem načrtu kazenskega zakonika naše in sosednjih držav.

O izpremembah v posebnem delu kazenskega zakonika je toliko: Ostalo je zelo vse pri določbah prednačrta. S tem je rečeno, da ostane po starem tudi glede tega, da se silno mnogo hudodelstev in pregreškov cepi na nebroj vrst, in te zopet na podvrste, — vse to v namenu, da se sodniku kolikor moči omeji prostost lastne preudarnosti — glede kazni! Ta ustroj našega prednačrta in za njim vladne predloge, ki ustvarja za poedina hudodelstva na »tucate« raznih učinkov, je ob vsej svoji teoretski temeljitosti — pravi »unicum« med tovariši sosednjih držav, obeta postati pravcato poprišče za teoretska raziskavanja ob poedinih slučajih, praktično pa — izpodnese tla ljudomili uporabi kazenskih zakonov, s katero se po pravici dandanes ponaša ves sodniški stan Avstrije.

Gioboko segajočih določeb prednačrta za kazensko-pravno novelo se vladna predloga v principu ni dotaknila. S tem se je tudi vlada končno izrekla za prisežnike (večnike). Toda — ako prav tolmačimo pojav, kako hlađno je sprejela naša javnost toli proslavljeni, iz Nemčije prevzeti projekt prisežnikov, se bržčas ne varamo, da bi kak — plebiscit take preosnove ne odobril . . .

Vladna predloga za kazenski zakonik — izmed objavljenih po številu peta (Glaserjeva, Pražákova, Schönbornova I. in II., so prišle in izginile!) — stoji na razgovoru. Brez dvoma se v svojem splošnem delu prav srečno razlikuje od prednačrta. Prihodnjost pa naj pokaže, ali obdrži vsa preosnova svoje lice tudi po pretresu v parlamentu, osobito glede svoje tendence, da omejuje sodnikom kolikor moči sodniško prostost, bodisi z ustanovljenjem mnogobrojnih učinkov, bodisi s pritegnitvijo lajiškega elementa v tako slošni meri.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Poroštvo ali prevzem dolga; avstrijsko ali americkansko pravo? (§§ 1344, 1347, 888, 896, 4, 37 obč. drž. z.)

Vse tri inštance so zavrnilе tožbeni zahtevek. Vrhovno sodišče z odločbo z dne 3. decembra 1912 opr. št. Rv 625/12-1 iz teh-le razlogov:

Prizívno sodišče ugotavlja, da je v Ameriki živeči tožnikov cedent dobavil toženki in njenemu soprogu v Ameriki v času od 10. oktobra 1905 do 10. majnika 1906 živila in da se je toženka zavezala dne 11. marca in 10. aprila 1906 plačati mu ves dolg, kar ga je in kar ga še bo. Temeljem teh, za presojo revizijskega razloga § 503 št. 4 c. pr. r. edino merodajnih ugotovitev, spada od toženke prevzeta obveza pod določila §§-ov 1344, 1347, 888, 896 o d. z. in je izključeno, da bi se bila zavezala plačati zgol kot porok. Obsodba toženke je torej v pravnem oziru povsem utemeljena. Glede na ugovor, da zapitki niso izterljivi po americkanskem pravu, pa je ugotovljeno, da tožnikova terjatev ni nastala na zapitkih, ampak na dobavljenih živilih. Revizija tudi ni upravičena, če uveljavlja, da ustmena obvezna izjava toženke ne zadostuje za ustanovitev obveznega naslova, ker je glasom americkanskega prava za poroštvo in za prevzem dolga potrebno, da se napravi o pravnem opravilu pismena listina, podpisana od zavezanca, kajti ugotovljeno je v izpodbijani sodbi, da sta pogodnika ob prevzemu dolga imela v mislih avstrijsko pravo; ta izrek je obvezen kot dejanska